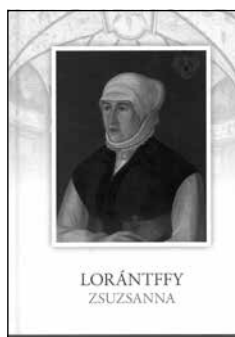

Polcra való

– főszerkesztői könyvajánlók –

Lorántffy Zsuzsanna és Sárospatak az itt élők számára szinte szinonimák. A fejedelemasszony életútja, tevékenysége meghatározó módon járult hozzá a város és a református kollégium fejlődéséhez, ő hívta

Patakra Comeniust. A helyi intézmények és szervezetek rendre megemlékeznek működéséről, munkásságát és hatását konferenciák és kiadványok méltatják. Ennek fontos állomása ez a mű. A *Sárospataki Rákóczi Múzeum Füzetek* 1956-ban Dankó Imre indította útjára. A sorozat a kilencvenes években kapott új lendületet, azóta több mint harminc kiadvány jelent meg. A dupla számokat is tekintve a most közreadott, igényes kivitelű kötet a sorozat 62. száma, egyben az ezredfordulón már megjelent *Lorántffy Album* átdolgozott kiadása. Két részből áll. Az első, Péter Katalin életrajza, makro- és mikrotörténeti igényű áttekintés, amely a korabeli városkép-, politika- és családtörténet mellett a házasság mindennapjait, a helyi iskolai és egyházi reformokat és vitákat is bemutatja. A másodikban Tamás Edit a fejedelemasszony fennmaradt tárgyi emlékeit (épületek, várak, műkincsek, egyházi felszerelések, könyvek) veszi sorra, részletes leírásokkal, pontos lelőhely-megjelölésekkel, gazdag dokumentum- és fényképanyaggal.

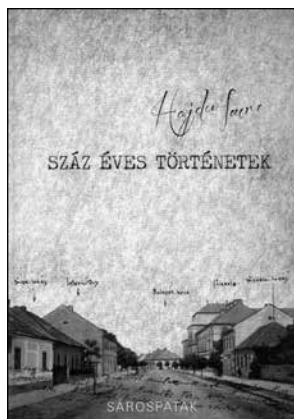
Lorántffy Zsuzsanna. Szerkesztette: Tamás Edit. MNM Rákóczi Múzeuma, Sárospatak, 2015. 256 o. ISBN 978-615-5209-40-6

Harminc évvel ezelőtt, a *Széphalom* 1986-ban megjelent első kötetének be-
köszöntőjében Kováts Dániel így fogalmazta meg szerkesztői szempontjait: „Évkönyvünk elsősorban helyi fórumot kíván teremteni, hogy ösztönzőleg hasson a rejtekben levő tehetségre, valamint az elérhető olvasóra.

A gazdag sajtóhágyományokkal rendelkező Zemplén és Abaúj szellemi életében serkentő erő lehet minden kiadvány, a szemléletet formáló tényező, minden rólunk szóló időszerű mondanivaló.” A szándék azóta is változatlan. Az ezredfordulón tipográfiailag megújult kiadványsorozat 2015-ben megjelent 25. köteté méltó folytatója az eddigi értékrendnek. A kezdeti hármas szerkezeti tagolás – *Kazinczy és kora, História és hagyomány, Számvetés és szemle* – mára két új fejezetcímmel bővült (*Mesterek és művek, Tükrök és tanúk*), amelyek szintén alliterációval jelzik a szerkesztő esztétikai érzékét. A sorozat első tíz kötetének szerzői mutatóját a 11. kötet közölte. A folytatások a 15, 20. és 25. kötetekben jelentek meg: mindösszesen közel négyszáz szerző mintegy 12500 oldalnyi publikációjáról beszélhetünk. A *Széphalom* évkönyv a Kazinczy Ferenc Társaság tagjainak komoly tudományos és művészi színvonalát hirdeti.

Széphalom 25. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve 2015. Szerkesztette: Kováts Dániel. Sátoraljújhely, 2015. 640 o. ISSN 0237-6237

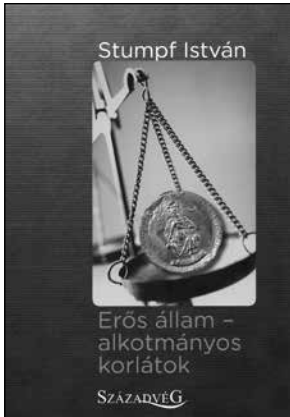
Sárospatak azon városok közé tartozik, amelyeknek nincs monografikus feldolgozása. Bár az utóbbi fél évszázadban kiváló rész tanulmányok sora jelent meg, az összegzés elmaradt. A '80-as évek végén tervezett ígéretes kezdeményezés a rendszerváltozás hevében elhalt. A hiányt a 2004-ben megjelent, *A 800 éves város, Patak* c. tanulmánykötet sem pótolhatta. Kutatások azonban folytak és folynak. Hajdu Imre levéltárosként megtanulta, hogy a kutatómunka első lépése a tárgy iránti alázat. Források felől közelít tehát a város történetéhez, ahogy korábbi könyvében (*Sárospatak. Képek a 20. századi városról*, 2010) is tette, akkor fényképek segítségével. E mostani mű egyfajta időutazás. A szerző jó érzékkel választotta ki a száz évvel ezelőtti Patak közéletét, amely a helyi sajtóban gazdagon dokumentált. Az újságcikkkel bőségesen illusztrált kötetből feltárul a 20. század Sárospatakjának első két évtizede, benne a hétköznapi élet minden összetevőjével: polgárok, adófizetők, közélet, építkezések, közlekedés, infrastruktúra, ünnepek, iskolai és egyházi viták stb., miközben új arcokról ismerjük meg a város közéletében részt vevő, de eddig csupán szakmai oldalról ismert tanárokat, iparosokat és más személyiségeket.

Hajdu Imre: Száz éves történetek. Sárospatak Város Önkormányzata, Sárospatak, 2014. 192. o. ISBN 978-963-08-9623-8

Győri István professzor az 1991-ben újraindult Sárospataki Református Teológiai Akadémia első másfél évtizedének meghatározó személyisége. Újszövetségi tan-székvezetőként, illetve különösen dékánként (1992–1997 és 2001–2005), illetve prodékánként (1997–2001) folyamatosan meghatározta a fejlődés irányát és módszereit. Közigazgatóként több tanéven át a teljes Kollégium működtetéséért felelt. Munkásságának hatása nem múlt el nyomtalanul: a tiszteletére kiadott tanulmánykötetben több mint harminc publikáció olvasható. A 26 hazai szerző mellett hét külföldi kutató is megjelent. A pataki tanártársak szereplése természetesen, de jelzésértékű, hogy olvashatjuk a budapesti, debreceni és pápai társintézmények egykori, illetve jelenlegi vezetőit is (Balla Péter, Fekete Károly, Gaál Botond, Lenkeyné Semsey Klára, Vladár Gábor). A tárgyalt témák sokszínűsége néhány mondatban aligha jellemezhető, a bibliai tudományok mellett egyház- és művelődéstörténeti, rendszeres és gyakorlati teológiai cikkekkel találkozunk. A kötet címe nem csupán az ünnepektől fáradhatatlan energiájára utal, a tipográfiaileg kiemelt kezdőbetű a város és az intézmény jövője mellett is hitet tesz.

Ki nem száradó Patak. Győri István tiszteletére. Tanulmányok. Szerkesztette: Enghy Sándor. Hernád Kiadó, Sárospatak, 2014. 544 o. ISBN 978-963-89817-9-0

A jogász-szociológus-politológus szerző érdeklődése az utóbbi években a korábbinál erőteljesebben fordult az alkotmányjog felé. Ez nem meglepő, hiszen a 2010-ben elfoglalt alkotmánybírói pozíció szükségképpen olyan kérdésekre irányította figyelmét, amelyekkel eddig kevesebb intenzitással foglalkozott. A tavaly egyetemi tanári kinevezést kapott Stumpf István új kötetében szoros tematikai rendben adja közre tíz közleményét, amelyek folyóiratokban és tanulmánykötetekben már napvilágot láttak. Az olvasó a könyv lapjain a „jó kormányzás” lehetőségével és kihívásaival, az államszerkezet, a közigazgatási bíráskodás és a közszolgálati életpálya problémáival találkozik; három tanulmány pedig az Alaptörvény hatalommegosztással összefüggő kérdéseit kutatja. Az írások közös vonása a szabatos argumentáció, a széles körű nemzetközi forrásanyag és a mondanivaló világos, gyakran pontokba szedett tagolása (emlékeztetve Bihari Mihály, az Alkotmánybíróság korábbi elnöke szerzői stílusára). Stumpf alkotmánybíróként is töprengő típus, párhuzamos indokolásai és különvéleményei azt igazolják, hogy a tudomány és a politika ütközőzónáiban a szakmai meggyőződés mellett, számára elsősorban a józan ész az iránytű.

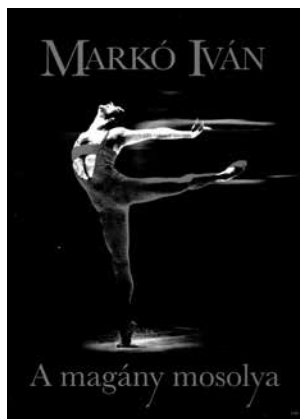
Stumpf István: Erős állam – alkotmányos korlátok. Századvég Kiadó, Budapest, 2014. 262 o. ISBN 978-615-5164-19-4

Grandiózus kutatómunka zajlik az ELTE TÁTK Történeti Szociológia Tanszékének Történeti Elitkutatások programjában. Az 1848. április 11. és 1944. október 15. között működött 1044 egyetemi tanár életrajzi adattára 2012 óta jelenik meg, első darabja a zsidó és zsidó származású professzorokat mutatta be. A talán meglepő csoportosítás itt helytálló: a korabeli oktatásigazgatás rendkívül szigorú vallási elosztási elveken alapult, ez okozta pl. a tanárok gyakori felekezeti váltásait. A második kötet bevezető tanulmánya megvilágítja a kutatás szélesebb összefüggéseit. A szerzők ezután húsz debreceni teológus professzor pályaképét veszik sorra, a családtörténet meghatározó elemeit a dédszülőkhöz visszamenőleg tárják fel. Ezt követik az iskolák és külföldi ösztöndíjak, majd a fontos dátumokat napra pontosan jelölő életrajz, kiegészítve a tudományos és közéleti szervezeti tagságokkal és kitüntetésekkel. A fejezeteket az adott személyről szóló irodalomjegyzék zárja.

Hit – tudomány – közélet. A Debreceni Tudományegyetem Református Hit-tudományi Kara (1914–1950) professzorainak életrajzi adattára és életútírása. Magyarországi egyetemi tanárok életrajzi adattára 1848–1944. II. Szerkesztette: Kovács I. Gábor. Összeállították: Kovács I. Gábor – Takács Árpád. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014. 222 o. ISBN 978-963-284-559-3

Markó Iván 1979-ben az általa alapított Győri Balettel szinte berobbant a hazai művészeti közéletbe, s hamarosan új irányt szabott táncművészetünk fejlődésének, amennyiben a Pécsi Balettel 1960-ban már megtört főváros-központú táncéletet újabb vidéki pólussal bővítette. Aztán 1991-ben ugyanilyen hirtelenséggel hagyta ott társulatát, hogy néhány év távollét után a Magyar Fesztivál Balettel nyisson új lapot – változatlan hévvel, de jóval kisebb szakmai és közönségsikerrel. A személyes hangvételű, néhol patetikus hangvételű memoárkötet összefoglalja művészetének legfontosabb állomásait és fordulópontjait, meglepő módon éppen a hozzá legközelebb álló személyek nevét elhallgatva. A kötet jól tagoltan mutatja be a pályáivet, amelyben helye van a családnak, az iskoláknak és a nemzetközi tapasztalatoknak. Az első nagy fordulópont a Béjart-féle XX. Század Balettje, ahol szólistaként működött. Ezt követi a Győri Balett élén eltöltött bő két évtized. Markó élményei és személyes vívódásai azonos hangsúlyt kapnak a kötetben, a záró fejezet a Magyar Fesztivál Balett 1996-os létrehozásáról és sikereiről szól. A kötet kuriózuma a terjedelem közel egyharmadát kitevő képmelléklet, amely számos eddig ismeretlen fotót tartalmaz.

Markó Iván: A magány mosolya. Táncvilág Nonprofit Kft., Budapest, 2014. 216 o. ISBN 978-963-08-9442-5

A montreali olimpián, 1976-ban, alig tizenöt esztendősen Nadia Comaneci gerendán és felemáskorlátón elért 10,00 pontos gyakorlataival elképesztette a világot: ilyen a pontszámot addig még senki sem kapott. Az itt megszerzett aranyérmeket (a harmadik az egyéni összetettért járt) négy év múlva, Moszkvában további kettő követte (gerenda és talaj). A kolozsvári születésű Károlyi Béla tornásziskolájából Nadia mellett számos későbbi olimpiai bajnok került ki, így nem meglepő, hogy az edző hamarosan disszidált és 1981-től húsz éven át az Egyesült Államok tornászcsapatát erősítette. A szerző Comaneci történetileg hiteles életrajzának megírására törekedett, s közben megkísérelt fényt deríteni a pályakép feltételezhető összefüggéseire is. Az 1984-ben visszavonult és utánpótlás-edzői pályát választó sportolónő 1989-ben politikai menedékjogot kapott az Egyesült Államokban. Nem mindennapi története a kommunista Románia sportpolitikájába éppúgy betekintést enged, mint a disszidálás lelki és fizikailag egyaránt megterhelő aktusába. A tornászlány a Ceausescu-rendszer jelképe volt, így mítoszának megtörése a pártfőtítkárrá-államfő politikai végjátékának egyik összetevőjeként is felfogható.

Lola Lafon: A kis kommunista, aki sosem mosolygott. Fordította: Takács M. József. Libri Kiadó, Budapest, 2015. 304 o. ISBN 978-963-310-526-9